СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРҐАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 96. Джерзи Сіти, Н. Дж., понеділок, 27. квітня 1931. VOL. XXXIX. No. 96. Jersey City, N. J., Monday, April 27, 1931. THREE CENTS.

БУДЖЕТОВИЙ ДЕФІЦИТ ВИНОСИТЬ ПОНАД 800 МІЛІОНІВ

ВАШИНҐТОН. — Президент Гувер подає, що видатки державної скарбниці є богато більші ніж приходи. Від 30. червня 1930 р. до 23. квітня 1931 р. видано з державної каси понад $800,000,000 більше, ніж було приходу.

Це було причиною того, що президент зчеркнув тепер видатки на біжучий рік на $315,799,083.

НОВИЙ КЛОПІТ З ҐЕНЕРАЛОМ БОТЛЕРОМ.

ВАШИНҐТОН. — Ще не забуто атаків ґенерала Смедлея Д. Ботлера на Мусолінія та за військовий суд, який мав розбирати цю справу на підставі рішення секретаря маринарки, як вже виринала нова справа.

Дантес Белеґарде, посол Гайті до Вашинґтону, нібито сказав, що ґенерал Ботлер здобув порт Форт Рівієра, який зовсім не істнує.

За здобуття цеї фортеці конгрес надїлив Ботлера почесною медалею.

Ґенерал Ботлер вистосував тепер до секретаря маринарки письмо, в якім питає його, чи департамент маринарки знає про цей напад чужинця на американського старшину і чи він готов взяти в оборону американського старшину так, як він обороняє чужинців.

Письмо Ботлера уложене в такий самий спосіб, як був зложений запит, який у своїм часі вистосував був департамент маринарки до нього за обиду Мусолінія.

ЗАГАРБАЛИ ТРИ ТОНИ НАРКОТИКІВ.

НЮ ЙОРК. — Поліційні власти забрали три тони наркотиків, які привезено з Европи на кораблі „Мілвоки", котрий є власністю корабельної лінії Гамбурґ-Америка.

Наркотики привезено в 17 паках, на яких зазначено, що містять вовну. Аґенти знали про те пачкування наркотиків на підставі інформацій, одержаних з Европи.

Забрані наркотики вартують грубі міліони долярів. Є це найбільша конфіската наркотиків, яка колинебудь сталася в нюйорській пристані.

ЗАМКНУЛИ ВЕЛИКУ ФІНАНСОВУ КОМПАНІЮ.

НЮ ЙОРК. — Проголошено банкроцтво 36-літньої фінансової фірми „Пиншон Ко.", яка належала до найбільших того роду фірм в Америці. Довги компанії виносять $40,000,000.

ЗАБРАЛИ З ВИСТАВОВОГО ВІКНА ДОРОГОЦІННОСТИ.

НЮ ЙОРК. — Два бандити збили шибу виставового вікна ювилєрської фірми на розі 125 вулиці і 7-мої евені й забрали з вікна брилянтові перстені і годинники на загальну вартість $100,000.

РЕОРҐАНІЗУЮТЬ БЮРА ПРАЦІ.

ВАШИНҐТОН. — Секретар Праці Довк розіслав по містах директорів, які мають порозумітися з стейтовими і муніціпальними властями та з власниками публичних бюр посередництв праці в справі змодернізовання бюр праці в такий спосіб, щоби можна лекше знаходити і давати працю безробітним.

БИРД НЕ ВІДМОВЛЯЄ ЗАСЛУГ ІНШИМ.

ШИКАҐО. — Заступник адмірала Бирд дуже здивувався, що Фокер подає у своїх памятниках будьтоби Бирд приписував собі заслугу за перелет через океан, коли та заслуга належиться пільотови Бальченови.

Бирд заявляє, що Бальчен є властивим героєм того перелету, та що він ніколи не квестіонував того, що Бальчен положив щодо цього більші заслуги, ніж він.

А Бальчен заявив зі свого боку, що командантом літака „Америка" був Бирд, та що він був задоволений з його команди.

ПОДАТКИ ПРИЧИНОЮ БЕЗГОЛОВЯ В МАЙНЕРСЬКІМ ПРОМИСЛІ.

НЮ ЙОРК. — Д-р Томас Т. Рід, професор углевої інжинірії в Колюмбійськім університеті, подає, що високі податки є причиною вуглевих криз.

МАЛОЩО НЕ ЗЛИНЧУВАЛИ.

ГАВАНА. — Треба було покликати сильний відділ війська, щоб охоронити капраля Гередію, котрого візвано до суду, щоби зізнавав у справі таємничих убийств, наслідком яких позбавлено життя 40 політичних вязнів.

Оті вбивства приписують майорови Арсініови Ортізови, а капраль Гередія був одним з його злочинних справців. 2,000 людей зібралися на вулиці, якою ведено Гередію до суду, щоби його по дорозі злинчувати.

ДОРОБИВСЯ МІЛІОНІВ НА ДЕШЕВИХ ТИКЕТАХ.

НЮ ЙОРК. — Померший Джозеф Лібленґ, котрий перший зорганізував продажу тикетів по знижених цінах, лишив маєток на суму $12,000,000.

СПРАВА БУВШОГО ПОСЛА ПАЛІЄВА.

„Дзєннік Людови" приніс вістку, що суд згодився випустити на волю бувшого посла Палієва за кавцією 6,000 зол.

Постанова суду торкається лише одної карної справи бувшого посла Полієва, проти якого ведуть слідство у двох напрямах. У другій справі суд не ухвалив іще ніякої постанови.

КОМУНІСТ ДУШОГУБОМ.

Замордував свою братову, її дві дочки й пострілив її сина Антін Устинський, коли вона остерігала його, щоби не брав участи в комуністичній політиці, бо може бути за те караний державними властями. Між іншим вона гостро скритикувала комуністичну політику. Розлючений Устинський, що був завзятим комуністом, вхопив різницький ніж, який попався йому під руки, та пхнув ним у груди своїй братової. Її дві дочки, 18-літня Ольга та 8-літня Олена, заступили свою ранену матір і хотіли оборонити її перед розлюченим Устинським. Тоді він важко поранив їх ножем. Коли завважив, що вони ще живуть, завдав матері ще дві смертельні рани, старшій дочці три, а вісімлітню Олену змасакрував ножем у страшний спосіб. 14-літний син замордованої був у часі тієї масакри на подвірю і стрінувся з Устинським у хвилі, як цей виходив з хати. Тоді Устинський стрілив до нього з рушниці і легко ранив. Ця страшна траґедія відбувалася в неділю ранком у місцевости Арбор Віте, Онт. По доконанню морду душогуб зайшов до Пайн Вуд на залізничий двірець і тут повідомив про свій вчинок начальника стації, який закликав поліцію, що арештувала Устинського. Батько родини замордованих, Микола Стойко, знаходиться на роботі десь в Алберті.

ВЕЛИКЕ ЩАСТЯ БІДНОГО ЧОЛОВІКА.

Електротехнік у міністерстві фінансів у Берліні, Фердинанд Ґроссе, став тепер центром уваги своїх знакомих і репортерів берлінських газет. Несподівано одідичив він майно у висоті 45 міліонів німецьких марок. Про це повідомила його фінансова адміністрація. В повідомленню кажеться, що в Анґлії помер 1863. року Ґотльоб Небентайль, який родився 1877 року в Турінґії. Він записав своє майно батькови Фердинанда Ґроссе, з тим, щоби йому доручено гроші в 1931 році. Батько Фердинанда помер у 72. році життя ще 1928 року, отже ціла спадщина припала Фердинандови.

В ДОБУ РОЗЗБРОЄННЯ.

Французький знавець військових справ, Ребіль, опрацював цікаву статистику, з якої виходить, що СССР має під теперішню пору 1,812,000 війська, Анґлія 460,000, а в заморських доміннях 341,000, Італія має 302,000 війська, Франція 583,000, Німеччина 285,000 війська і 100,000 добровольців райхсвери.

ЩЕ ОДИН НЕ ХОЧЕ ВЕРТАТИСЬ ДО СРСР.

Урядовець радянського посольства в Тегерані, Кузнєцов, покинув посольство і заявив у пресі, що волить бути до смерти еміґрантом, ніж вертати до СРСР.

БОЖЕВІЛЬНИЙ УРЯДОВЕЦЬ ЧЕСЬКОГО ПОСОЛЬСТВА В СРСР.

Недавно преса писала про урядовця чехословацького посольства в СРСР, Штіліпа, який відмовився вертати до Чехословаччини. Виявилося, що Штіліп занедужав умово і на домагання лікарів його на днях перевезли через Варшаву до Праги. Він хорий на манію переслідування і ввесь час підозрівав усіх членів посольства, що його хочуть убити та просив большевицьку міліцію боронити його.

НОВЕ ЛІКАРСТВО НА АНЕМІЮ.

Досі відомо було, що лікарі поручали на анемію головно вітаміни й тому радили споживати багато овочів і ярини. Але цей лік не все був успішний і тому професор берлінського університету, д-р Шіф, робив довгі досліди над винайденням нових середників проти анемії. Німецька преса пише, що ці досліди дали великий успіх: виявилося, що анемічним людям бракує не лиш заліза й вітамінів, але і тих складників, які має в собі мідь, хоч досі думали, що кров не має складників міди та що мідь є непотрібним баластом організму. Тому то д-р Шіф винайшов лік, який виробляється зі спаленого вугілля й ярини, змішаних з залізними солями. Даючи анемічним людям що дня споживати порошки з тієї мішанини, д-р Шіф вилікував багато крайно анемічних людей.

ВКИНУВ ПРОТИВНИКА У КЕРНИЦЮ.

В Глушкові, пов. Городенка, 21-літний парубок, Іван Леґенюк, мав якісь особисті порахунки з Іваном Дубчаком і підчас сварки вкинув його до керниці, щоби втопився. Дубчак виплив на поверхню й почав кликати людей на поміч. Тоді Леґенюк взявся бити Дубчака палицею й штовхати його до води. Але сусіди уратували Дубчака від смерти, а Леґенюк втік невідомо куди.

ВТОПИЛОСЯ 30 РИБАЛОК.

З Риського заливу виплило човнами на море 32 рибалок, яких захопила буря. Величезні криги леду розбили човни і тільки два з них встигли вискочити на кригу і спастись. Ці два рибалки плавали на кригах на морі цілу добу, після чого їх завважили пасажири корабля й забрали з собою.

ВЛОМИ ДО ЦЕРКОВ.

У ночі з 22. на 23. березня злодії вломилися до церкви в Топорівцях (пов. Городенка) й украли золоту чашу вартости 250 долярів. Із скарбонки забрали 20 долярів і 270 зол. Вломники дісталися до церкви, виломивши віконні залізні крати. Тої самої ночі в Підгороді (пов. Рогатин) вломники вкрали в церкві більшу готівку. Вломники дісталися до церкви після богослуження.

САМОВБИВСТВО СТУДЕНТА-КОМУНІСТА У ЛЬВОВІ.

В парку Костюшка в ночі застрілився студент техніки Станіслав Шпіґель, рухливий комуністичний організатор. Причина самовбивства невідома, бо в залишеним листі Шпіґель тільки просить родичів не гніватись на нього за те, що він завдає їм болю, а про причини самовбивства не згадує.

КРУЖОК ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ СТУДІЙ У ПАРИЖІ.

У Парижі оснувався кружок для українських студій, що має гуртувати людей, які цікавляться українськими справами та збирати матеріяли про боротьбу України за незалежність. Дня 23. березня відбулося святочне отворення циклю відчитів, які уладжуватимуть постійно. Головував бувший французький дипльомат, Феран. Відчит про Україну виголосив ген. Табуа, бувший високий комісар на Україні за от. Петлюри. На відчиті було кількасот слухачів.

СКАНДАЛ У ДІВОЧІМ ІНСТИТУТІ.

У віденськім інституті на Альзеґрунді мешкала 14-літня учениця музичної школи, п. Н. Н. Вона було дочкою багатих родичів з Юґославії, які прислали її до Відня вчитися грати на фортепяні й віддали під опіку інституту. На днях в лазні цього інституту знайшли мертве немовля, задушене хусткою. Почали шукати матери дитини і підозріння впало на Сербку, 14-літню Н. Н., тому, що вона лежала хора від кількох днів, нарікала на великі болі, а перед тим любила викрадатися з інституту на проґульки з хлопцями, за що була й карана. Сербка Н. Н. розплакалася і призналась, що вона є матірю тієї дитини та що вона з сорому задушила немовля. Чотирнацятилітню матір віддали до лічниці, а потім вона стане перед судом. Досі вона не призналась, хто є батьком дитини.

ОСТАННІЙ ЛИСТ ЛЕНІНА.

Російський журнал „Борьба" пише, що останній свій лист написав Ленін перед смертю до Сталіна. Було це так: Коли вже Ленін був поважно хорий, жінка Леніна, Крупська, телефонувала до Сталіна, щоби він поводився з недужим делікатніше ніж це він, як людина крайне груба, має в звичаю. Сталін розсердився на Крупську і через телефон назвав Крупську таким поганим словом, якого ми тут не можемо повторити, у всякому разі вислів Сталіна починався так: „ти стара..." Крупська, плачучи, поскаржилась на Сталіна перед Леніном і Леніна так обурила грубість нинішнього диктатора СРСР, що він написав до нього лист, в якому грозив, що як тільки видужає, то викине Сталіна з партії, бо такий ординарний чоловік лише компромітує комуністів, тим більше, що Сталін не служить соціялізмові, лише дбає про свою славу і владу. Сталін, прочитавши цей лист, побіг до Леніна перепросити його, але той був уже непритомний. Тоді Сталін накинувся на Крупську і вилаяв її, що вона не промовчала конфлікту з ним і так здепервувала хорого Леніна, що той занедужав ще гірше. За кілька днів Ленін помер.

НЕБЕЗПЕЧНІ ВЧЕНІ.

Небезпечні вчені бувають в одній тільки Росії. Цими днями висілало правительство професорів ташкентського університету, Сичевського, Пославського, Ярошевича, Смирнова і Мазкова, в Нарим за контрреволюцію. Московські фараони називають кожного, хто важиться мати самостійну думку, зараз контрреволюціонером.

ПОЛЬСЬКА ПРЕСА ПЕРЕБРІХУЄ ФАКТИ

УРЯД НЕ МОЖЕ ДОКАЗАТИ ЖАДНОЇ ВИНИ ВСІМ УКРАЇНЦЯМ. РИМО-КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА ВЕДЕ НАСТУП НА УКРАЇНЦІВ.

ЛЬВІВ. — Кореспондент газети „Шикаґо Дейлі Трібюн" відвідав митрополита Шептицького, щоби мати з ним інтервю. Митрополит відмовився говорити про події в Галичині й про взаємовідносини Поляків та Українців, бо кожде слово інтервю й кождий факт польська преса обовязково перебріхує на свій спосіб. Таке перебріхування польською пресою ще більше комплікує й без того замотане та тяжке становище в Галичині.

Один з епископів, що знаходиться біля митрополита, уділив довше інтервю. Він заявив, що польський уряд не має найменших доказів, щоб виправдати його переслідування всіх Українців, а особливо останні події в Галичині. Все, що сталося в Галичині останнього року, було викликане становищем уряду, партій та римо-католицької церкви супроти Українців. Епископ каже, що іноді можна думати, що у Варшаві, за плечима польського уряду, керує якийсь післанець Москви, бо варшавський уряд і політичні польські партії та римо-католицька церква так заховуються супроти Українців, що це йде на користь лише большевиків.

Большевики всіми силами стараються використати нестерпне відношення уряду та польських партій і церкви до Українців. Большевики навіть присилали свого аґента до митрополита Шептицького і пропонували, що вони дадуть повну свободу греко-католицькій церкві на Україні, коли митрополит і взагалі греко-католицька церква під Польщею будуть співробітничати з большевиками. За таке провокаційне предложення митрополитови Українці збойкотували радянського консуля у Львові, а молодь повибивала камінями вікна в большевицькім консуляті.

На чолі польського походу проти Українців стоять: Національно-демократична партія та римо-католицька церква з її найбільше шовіністичним елементом. Чотириста українських церков уже обернено на римо-католицькі, а тепер архиепископ римо-католицької церкви у Львові домагається передачі йому ще 600 українських церков. Не було й одного випадку, щоби хтось з римо-католицького духовенства висловив якісь симпатії Українцям.

Польща не може доказати Українцям, що вони мають підтримку від Німців, чи від большевиків. Вона не мала жадних підстав, щоб масово бити Українців та нищити їх інституції й майно. Кожне галицьке село оплутане сіткою польських шпіонів та провокаторів, які провокують ріжні непорозуміння й заворушення.

На думку епископа, трохи поліпшити взаємовідносини в Галичині й заспокоїти населення можна лише негайним заведенням для Галичини широкої автономії, до чого Польща зобовязалася договором з державами антанти. Епископ каже, що Українці чекають справедливих рішень від Ліґи Націй, яка повинна змусити Польщу виконати свої зобовязання супроти них.

ЦІННІ ІНФОРМАЦІЇ ПРО УКРАЇНУ.

МАНЧЕСТЕР (Анґлія). — Газета „Манчестер Ґардієн" з нагоди засідання комітету трох, який є призначений Ліґою Націй для розгляду українських петицій, друкує кілька статей про фактичний і правний стан Галичини та передає коротко перебіг подій у ній після розвалу австрійської монархії. Газета підносить, що, на її думку, тепер можна трохи заспокоїти Українців і поліпшити справу в Галичині лише заведенням автономії для всього краю.

Газета каже, що Українці взялися до завзятої терористичної боротьби проти польського уряду в Галичині тоді, як стратили всі надії, що Ліґа Націй, яка має слідкувати за виконанням зобовязань ріжних держав супроти національних меншин, нічого не зробила для Українців, не зважаючи на їх численні зажалення. Держави переможці віддали Україну під ворожу їм владу, позбавивши їх усіх способів оборони своїх прав і залишивши захист їх прав у вигляді „Договору про Національні Меншини", гарантованого Ліґою Націй.

Польська адміністрація поводиться в Галичині так, що населення називає польську дефензиву польською „Чекою", яка безоглядно переслідує Українців та переводить численні арешти, коли тільки забажає.

БОЛЬШЕВИКИ ЗНАЙШЛИ ЩЕ ОДНОГО ВОРОГА.

МОСКВА (СССР). — Пленарне засідання комуністичного Інтернаціоналу ухвалило резолюцію, в якій пляме „імперіялістичну політику" та „інтервенціоналістичні наміри" призидента Злучених Держав, Гувера. Це Інтернаціонал бачить у тому, що фармерське бюро закупило на 500 міліонів збіжа в своїх фармерів. Причиною таких тверджень большевиків послужило те, що на чолі бюра стоїть Леґ, який у Великій Війні керував постачанням союзних армій.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 110, of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає

Тел. „Свободи", Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—183*

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НАШ ШЛЯХ

Треба покладатися тільки на свої сили. Це є аксіома нашої національної політики. Бо національна, духова чи економічна сила нашого народу залежатиме від того духового чи фінансового капіталу, який ми вложимо в українську народню скарбницю. І це одиноке вирішить нашу майбутність.

Всякі накладування з Москвою чи Польщею, рішення Рад Амбасадорів чи Ліґ Націй заважують на нашім життю. Вони нас хвилево ослаблюють і розкладають. Але вони ніколи не заважать на нашій судьбі, коли ми самі заховаємо віру в свої власні сили і коли ми ту віру освячуватимемо ділами.

Річ природна, що американські Українці поденервовані тими відомостями, які тепер доходять до нас з Европи і з Галичини. Ми бачимо, що Польща й Франція докладають усіх сил, щоби не допустити до компромітації Польщі перед Ліґою Націй, перед якою має бути обговорена в травні справа польської „пацифікації" в Галичині. Ми бачимо, що вони заздалегідь страхають світову опінію тим, що Рада Ліґи Націй мусить тепер присвятити цілу свою увагу справі німецько-австрійського зближення і цлової юнії европейських держав. З тими саме справами лучить Франція свою політичну геґемонію в Европі й тому видвигає їх на перше місце. А разом з тим усуває справу українських жалоб проти Польщі як менше важну. Тому можна нам надіятися в Лізі рішення, подібного до рішення Ради Амбасадорів. Себто, Ліґа Націй возьме під увагу приречення Польщі, що вона заплатить відшкодовання побитим і знищеним підчас „пацифікації", або може ще й зобовяжеться навіть до автономії, і на тім справа буде скінчена.

От і тому Польща робить тепер по світі розголос, що Пілсудський взяв уже галицьку справу в свої руки, що Галичина дістане автономію та що Українці годяться.

Чи буде яка „згода" чи ні, чи вирішить Ліґа Націй наші жалоби справедливо, чи їх відкине, це справи без сумніву важні. Але як би вони не випали, вони не можуть мати на нас такого впливу, щоби могли змінити напрям нашого визвольного шляху і ті принципи покладання на власні сили, які стали основою нашої ідеольоґії й практичної політики.

Американські Українці далі поборюватимуть все те, що розкладає нашу душу, що примирює нас з окупантами і сіє зневіру в нашу власну національну силу, а тимсамим спинює наше національне визволення.

З ЧАСІВ ЛЯЦЬКОГО ПОГРОМУ В ГАЛИЧИНІ

(Документи польських звірств, зібрані в інтерпеляції ч. 6. Клюбу Українських Послів до міністра військових справ).

(Докінчення)

(4)

Так нас катували чотири дні й безперестанно випитували, де подівся Зиновій Фурдей. День перед тим родичі сховали його в сусіднім селі у кревних. Однак він, умово хорий, утік у ночі від кревних і, вернувшись до дому, ліг у клуні спати. Рано вояки, шукаючи людей до чищення коней, знайшли його, як він спав у клуні, і забрали до тої роботи. Як його провадили, то один місцевий Поляк сказав воякам, що то власне є той, кого так довго шукають. Його закували і привели на переслухання Фурдея. Когут, що стояв за дверима, чув почастинно зізнання. Тоді саме переслухували Михайла Когута. Його миттю викинули за двері і приступили до переслухання Фурдея. Когут, що стояв за дверима, чув частинно зізнавати, що всі підпали робив він і навіть якісь хрести він спалив. Вояк одвів Когута з сіней, і він уже більше нічого не чув; лише пізніще розповідали вояки, що Фурдей зізнавав, що головним командантом нашого села є я і що в лісі маємо 130 схованих карабінів. Фурдея перетримували цілком окремо від нас. Один вояк, що стояв на варті коло Фурдея, оповідав нам пізніще, як поводився Фурдей. Він звернувся до того вояка: „Слухайте, дайте мені ту пукавку". (карабін). Коли вояк запитав, пощо йому та річ, то той відповів, що хотів би ходити також з карабіном, як він. Нарешті приобіцяв оповісти файну казку, але перервав її пізніще співом: „Чуєш, брате мій". Як він сидів заарештований, не давали йому їсти. Потім повели його до ліса шукати вигаданих ним карабінів і там його й застрілили. Дістав, здається, револьверову кулю ззаду до голови. Забиття умотивовано тим, що, мовляв, Фурдей намагався втікати. Ось так згинув умово хорий Зиновій Фурдей.

Так нас катували чотири дні, а взагалі військо було на селі сім днів. Вояки зганяли людей (навіть 60—70-літніх) на роботу: чистити коней, молотити для них овес; а коли коні були нагодовані, мусіли всі клякати й молитися за їх здоровля, при чім немилосердно всіх били (тяжко збили Михайла Галія, с. Онуфрія). В селі примушували вояки людей клякати перед ними й молитися до них (Пилип Гуда, а також і його батько Олекса). Вночі волочилися вояки по селі й забирали в людей гроші й годинники: напр. в Анастазії Почигайлової, в родини Затварницьких, у Федя Болиновського. Спроваджували людей до потока і заставляли бігати навколо. Крім того, вояки вимагали, а люде мусіли давати по 15 фляшок пива, літру горівки і по 10 зл. на рукавички для кожного вояка. Свідок: Анастазія Кривоніс.

Господар Кирило Безпалко, 60-літній, дістав 90 київ за те, що його син десь сховався. Подібно нищили й маєток людей. Наприклад, у мене знищили молочарню, січкарню, кірат та инше господарське знаряддя. Нищили уряджения дому, розкидали стріхи, підпалювали деревляні стовпи в домах, перевертали стіжки, діравили баґнетами бляшані дахи, одним словом — залишили по собі руїну. Господаря Павла Когута примусив жандарм порубати цілу підлогу, нібито шукаючи зброї. Подушки й перини пороли, а піря пускали з вітром, нібито шукали сховані набої. Нарешті привязали господареві Павлові Когутові на шию мотуз і примусили шукати підхоже дерево, на якім би могли його повісити. Але відповідного дерева все не було: одно за тонке, друге занизке, трете за високе і т. д., мета одна — водити того господаря на мотузку. До помешкання тутешнього пароха о. П. Каблака спровадили музику і влаштували забаву, при чім по селі ловили дівчат і змушували їх танцювати. І тільки на інтервенцію місцевого римо-католицького пробоща забрали ту музику з попівства. Штабовець Ґоровіц ходив від хати до хати, розтинав вишиване білля, нищив ціле урядження і навіть робив собі з хат виходок: змушував дати собі тарілку, куди й випорожнювався, а потім господиня мусіла на нього натягати сподні. Яко свідка цього факту подаю тутешнього господаря Віктора Почигайла.

Так заспокоювало нас невинних військо, лишаючи по собі страшне спустошення, матеріяльне й моральне.

Відділ, що кватирував у Бокові, робив наїзди до сусідніх сіл, а поведінку таких екскурсантів у селі Великі Шумляни описує Антін Скотник: „8. Х. 1930. р. в 5 год. вечера окружили мій і мого батька дім улани 9. полку під командою двох офіцирів. Віхали на подвіря, розбіглися по цілому обійсті: одні до курника, другі до стайні, треті до моєї хати й до батькової хати, инші знова на пасіку й шукали Бог відає чого. Пса, привязаного на ланцюг, забили, як рівнож забили в курнику свиню. Прийшли до мого батька, який саме тоді розвішував на подвірю тютюн, і почали питати його, як він називається. А коли він сказав, що Томко Скотник, то вони наказали йому лягти на стовп, що лежав на землі. Дідо зачав просити, щоб його пустили, а вони запитали його, чи він Поляк чи Русин. Батько відповів, що Поляк, але релігії греко-католицької, -тоді один вояк крикнув: „Брешеш, руська мордо, бо колиб ти був Поляком, то говорив би по польськи", і зачали його бити. Один вояк тримав батька за шию, а другою рукою тримав біля голови револьвер і грозив, що забє, якщо він буде кричати, а двох инших вояків його били палками. Присутній офіцир, що вже йшов до хати, вернувся і наказав: „Пустіть йому кулю в лоб, най здохне, як той пес", і відійшов. А вояки продовжували далі бити мого батька. На крик батька вибігли з хати моя мати й сестри та почали кричати. Один із вояків вхопив матір за руку, і підвів її до батька, якого били, і, помахавши коло носа палкою, загрозив, що як буде кричати, то дістане як батько. В тім часі прийшов мій брат Степан Скотник, що працював у сусіда. Коли він ішов до дому, то зустрів його якийсь капраль і, запитавши як звеься, привів до ротмістра. Ротмістр запитав його, де подівся його брат, себто я, Антін Скотник, а коли брат відповів, що не знає де, то ротмістр звернувся до вахмайстра й наказав дати братові 50 палок, бо тоді напевно скаже, де я сховався. Брат мій почав проситися кажучи, що він не знає, що він щойно перед трома тижнями вернув із війська, але це не помогло, клали його на той сам стовп, де били й батька, й дали йому 50 палок. Та знов били й батька, якому одміряли ще 50 палок. А якийсь вояк ударив його кілька разів у лице й наказав іти шукати мене. По побиттю почали улани випитувати брата, де бандити, й казали йому, що якби він був вірний Польщі, то був би тих бандитів виловив, припровадив до них і за це діставбиб навіть нагороду; а що він тих бандитів не виловив, то дали йому ще 50 палок і питали про брата. Потім почали його розпитувати, де він служив при війську. Колиж він сказав, що в пятім полку артилерії у Львові, то вахмістер сказав йому: „Я тебе не питаю, де ти служив, але дай мені тих бандитів!" І за якихось бандитів дали мому братові ще 50 палок. Потім наказали мому братові стати і вклонитися ротмістрові аж у ноги, а коли брат не міг підвестися, бо був дуже побитий, вояки вирішили, що він не хоче ротмістрові вклонитися й дали йому четвертих 50 палок; після чого брат, змігшися над силу, почав кланятися ротмістрові, але зробив це незграбно, за що улани дали йому пятих 50 палок, аж сподні на ньому розлізлися. Потім ротмістер наказав привязати його до коня й так завести до ліса, щоб він показав, де сховався його брат, себто я. Колиж брат почав проситися, кажучи, що не знає, де я можу ховатися, то вояки завели його до хати, а коли він попросив склянку води, то вони не дозволили матері дати йому води, кажучи, що ще не здохне; а ротмістр, сказавши: „То ти ще хочеш води?", наказав воякам дати йому ще шестих 50 палок, „але гарячих". По виконанню цього наказав йому ротмістр стати перед ним „позір" та почав таке говорити: „Ти знаєш уже, що то є послух і дисципліна, бо був при війську, тож скажи, де є Безпалко?" Тут почав його ротмістр так бити кулаками по лиці, що розбив йому уста та розірвав ухо, що брат аж заюшився ввесь, а далі ротмістр повчав брата, що якби він був вірним хлопом, то привів би того бандита, свого брата, за що одержав би нагороду в 1,000 зл. Дальших слів побитий уже не чув, бо зімлів. Тимчасом улани повикидали зі скрині полотно й убрання, нібито шукаючи зброї; не знайшли нічого, лише забрали бритву і 4 яйця, розвалили піч, викинули з ліжка солому та з шафи убрання, при чому присутній при тім офіцир наказав все це спалити. Колиж улани запитали його, де це мають зробити, то він відповів, що требаб цілу мою родину замкнути в хаті, щоби усі спеклися й подушилися, а тоді наказав уланам замкнути їх у хаті, а самим вийти. Улани, які вже були вийшли на двір, про щось порадилися, пятьох з них вернулися знова до хати, заарештували мого брата й посадили на фіру, що стояла біля воріт. Поручник, що був із уланами, прийшов до хати, положив на стіл 5 зл., нібито за забиту свиню, потім улани забрали ту свиню та ще одну качку, посідали на віз, де вже сидів і мій брат, і відїхали до Бокова. Брата, що потім лежав два місяці тяжко хорий, лікував д-р Гвоздецький із Липиці.

Коли били мого батька, прийшов до хати один із офіцирів, що були з відділом, й почав питати мою жінку Анну, що була в хаті і тримала на руках півторарічного сина, який плакав, чого син плаче. Колиж вона відповіла, бо діда його бють, офіцир її вдарив і питав, де є її чоловік. Коли вона відповіла, що пішов у поле копати бараболю, то офіцир закричав: „Знаю, куди він пішов, бандити ви одні, большевики, бунтівники, палії, ви собі думаєте, що тут під лісом маєте свою державу, думаєте, що Польща не має війська. Ми приїхали тепер, щоб навчити вас, як маєте жити, й ми вас навчимо, ми вам покажемо. Ви такі Поляки, що вас уже і у Варшаві знають". Потім казав жінці покласти дитину спати, а сам почав зближатися до неї. Колиж перестрашена дитина вхопила матір обома руками за шию й почала ще гірше плакати, то він струснув дитину і крикнув: „Мовчи, руська мордо!", а жінці наказав миттю покласти дитину. Колиж вона не хотіла цього зробити, то він штовхнув її в бік і крикнув: „Я тобі кажу, щоб ти поклала дитину, бо дістанеш 25 палок!" Жінка відповіла, що не має за що дістати 25 палок, бо нічим не завинила. На що він відповів: „Я тобі скажу за що!" А потім, указуючи на ліжко, сказав: „Сьогодні це ліжко має бути наше. Отже лиши дитину! Чуєш, чи ні? бо я хочу. . ., розумієш?" Після того почав тягнути її за ніс. Жінка зрозуміла, чого офіцир хоче й почала його переконувати, що тепер вона вагітна. Офіцир ударив її в лице і вийшов із хати, а вона, скориставши з того, що улани тоді били батька і брата, втікла з хати. Вояки, що прийшли потому по неї, не застали вже нікого в хаті, тоді повибивали вікна та порозкидали віск. Зробили тим шкоду батькові на 168.60 зол., а мені на 162 зол.

Мушу зауважити, що в селі Шумлянах не було ніяких саботажів".

Оригінал лікарського свідоцтва, складеного в повітовім суді в Бучачі, каже: „Повітовий суд у Бучачі, Ч. Кн. 1724/330. Протокол судово-лікарського огляду, списаний 13. Х. 1930 р. в повітовім суді в Бучачі. Присутні: повітовий суддя Ґеннер, протоколянт Сербенський, знавець д-р Блютрайх. Зізнає Евстах Гук, мешканець Старих Петликівців, і подає, що 5/Х. і 7/Х. 1930 р. побили його незнані йому улани, розкватировані тоді у Старих Петликівцях. Свідками події були: свящ. Володимир Гук, Евгенія Гук і Роман Барановський зі Старих Петликівців.

Покликаний судовий знавець, лікар д-р Блютрайх, по пригадці йому на складену ним присягу, по огляді та дослідженні подає слідуюче: Вислід огляду: 1) Над правою бровою знак 1½ цм., покритий шкіркою рожевої краски; 2) Горішня повіка правого ока трохи посиніла; 3) На наверхній частині правого стегна ноги великий синяк; 4) В околиці правого коліна лінійне здертя нашкірка, приблизно 3 цм. довге, покрите крівавистим струпом. Висновок: поранення легкі, спричинені: до 1) гострим знаряддям, чи з гострим кантом, до 2), 3), 4) — тупим знаряддям, і тягнуть за собою підірвання здоровля та нездібність до фахової праці на 8—10 днів. Це подаю до відома суду в найліпшім переконанні та сумлінні. Суму в 5 зол., одержав д-р Блютрайх, р. в., Ґеннер, р. в., Сербенські, р. в.

Д-р А. Хальфен, міський лікар у Бучачі, 7. Х. 1930 р. Свідоцтво. Нинішнього дня я ствердив у п. Романа Барановського такі поранення: 1) на обох боках задниці смугнасті синяки, довгі 6—8 цм. (число — 14—16); 2) на плечах з правого боку подовжний синяк і спухлина; 3) на хребті лівої руки синяк і здертя; 4) на правім коліні рана від ударів 3 цм. завдовжки і 2 цм. завширшки; 3) в горішній частині лівого рамени синяк, довгий 10 цм; 6) на лівій долоні здертя нашкірка, рівнож і на пучках пальців лівої руки; 7) на чотирох пальцях правої руки рана від ударів. Д-р Хальфен, в. р.

„Повітова Каса Хорих. Бучач. Лікарське свідоцтво. 15. Х. 1930, покликали мене, як лікаря Каси Хорих у Бучачі, до члена тої Каси Онуфрія Пендзея, який лежав тяжко хорий. Стверджую, що в нього цілковито посиніла задня частина тіла, і численні синці ріжної форми та величини на зверхній стороні обох ніг; стан підгорячковий та катар олеґочної. Бучач, 13. XI. 1930 р. Д-р Ґоліґер, в. р.

„Повітова Каса Хорих. Бучач. Лікарське свідоцтво. 15. Х. б. р. покликано мене, яко лікаря Повітової Каси Хорих у Бучачі, до члена тої Каси Шепелявого Стефана, в якого я ствердив кілька синяків на задній частині тіла. Вище згаданий страждає довший час від деформаційного запалення суглобів хребта (спондиляртрітіс деформанс). Бучач, 10. XI. 1930 р. Д-р Ґоліґер, в. р.

Проф. Вол. Тимошенко.

УКРАЇНА І РОСІЯ

В ЇХ ЕКОНОМІЧНИХ ВЗАЄМОВІДНОСИНАХ.*)

(2)

Звичайно підкреслюють важливість російського ринку для розвитку української цукрової промисловости, що була дуже важливою галуззю сільського господарства певних районів України. Дійсно українська цукрова промисловість на ¾ йшла поза межі України і то головно на внутрішні російські ринки, що були забезпечені високим митом від зовнішньої конкуренції. Експорт українського цукру в Західну Европу був невигідний задля конкуренції там цукрової промисловости других країн. Не можна заперечувати значіння російського ринку для розвитку української цукрової промисловости і в будучині, зокрема коли прийняти на увагу гостру конкуренцію на міжнародньому цукровому ринкові, яка не зменшилась, а ще й зросла після війни.

Але треба взяти на увагу, що сучасний соціяльний характер українського сільського господарства, дрібний розмір сільських господарств на Україні, після того, як революція знищила великі маєтки, мало сприяє дальшому швидкому розвиткови цукрової продукції на Україні. До революції три-четверті до чотири-пятих посівів цукрового буряку припадало на великі маєтки і лише одна-четверта чи однапята — на землі селян. Малосилому селянству дуже тяжко поширити значно культуру цукрового буряка, на що вказує сучасний стан цукрової продукції на Україні. При таких умовах є правдоподібною річчю, що дальша інтенсифікація сільського господарства буде йти більш шляхом розвитку інтенсивного скотарства, ніж шляхом поширення культури цукрового буряку. З огляду на це, значіння зовнішнього ринку для цукрової продукції України надалі може зменшитися. В такому разі східні та південно-східні ринки (Кавказ, Центральна Азія, Персія), в яких український цукор має свій натуральний ринок, можуть задовольнити до певної міри українську цукрову промисловість, зокрема з піднесенням добробуту цих східних країн і розвитком споживання там цукру.

Після цього огляду виявляється, що, за виключенням цукрового ринку, Росія була не ринком для сільсько-господарської продукції України, а була швидче її конкурентом. При чому економічна політика Росії часто йшла в напрямі збільшення конкуренції українському сільському господарству з боку сільсько-господарських районів Росії.

Залізнодорожні тарифи Росії на перевозку зерна були збудовані так, що перевозки на коротких віддаленнях відбувалися по значно дорожчих фрахтах, ніж на далеких віддалях. Міжтим якраз українські перевозки до портів Чорного моря були на короткі віддалі. З дальших місцевостей підвозилося російське зерно. Здешевлення далеких перевозок збіжа збільшувало конкуренцію українському хліборобови з боку російських районів.

Перейдемо до других галузей господарства України.

Після сільського господарства найважливішим промислом у народньому господарстві України був гірничий промисл. Як відомо, в межах України лежить головний вугільний басейн бувшої імперії — Донецький басейн. Хоч в порівнанні з такими вугільними басейнами як Рурський чи Шлеський — Донецький басейн є порівнюючи не богатим, але з огляду на бідність мінеральним паливом сходу Европи значіння Донецького басейну є дуже велике. Володіння донецьким вугіллям є підставою того, що в будучині Україна зможе значно розвинути свою індустрію і з країни сільсько-господарської перетворити в країну гармонійного промислово-сільсько-господарського типу.

Але присутність цього природнього богацтва на теренах України є з другого боку тією підставою, на якій часто їй відмовляють права на незалежне політичне існування. Звичайно твердять, що без донецького вугільного басейну неможливий господарський розвиток Росії. Дійсно, як ми вже зазначили, схід Европи є бідний на мінеральне паливо. Перед війною Донецький басейн давав 70% камяновугільної здобичі цілої імперії, а коли не рахувати Домбровського басейну, що належить до Польщі, то навіть 85% від загальної здобичі. Це може давати підстави для того, щоб рахувати Донецький басейн основою не лише господарки України, але також і цілої Росії. Міжтим Донецький басейн в умовах нормального господарчого життя перед війною був далеко більше українським не лише по місцю свого знаходження, але й по району споживання донецького вугілля. Не така вже велика частина здобичі донецького вугілля йшла на північ від українських земель. Після України та південного сходу (Область Війська Донського та Північний Кавказ) лише московський промисловий район та почасти Центральний хліборобський район Росії вживали значні кількості донецького вугілля. Але в ці останні райони вивозили не більше одної-пятої до одної-четвертої здобуваного в Донецькому басейні камінного вугілля.

(Далі буде).

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ВІЛКС БЕРИ, ПА. Бр. св. Поклонення Хреста, від. 223, повідомляє своїх членів, що почавши від мая збори будуть відбуватися в першу неділю по першім. Та зміна зайшла на останних зборах. Слідуючі збори відбудуться в неділю, 3-го мая, в гали парафіяльній, зараз по Службі Божій. Проситься всіх членів прибути на сі збори, бо є важні справи до полагодження. Також повідомляється довгуючих членів, щоби вирівнали свої залеглости, бо в противнім разі будуть виключені з братства і У. Н. Союза. —Іван Барнас, предс.; Лука Худоба, кас.; Іван Мельник, фін. секр. 96-8

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

ЦЕ ТЕЖ „УКРАЇНІЗАЦІЯ".

Якийсь російський патріот І. Ірімов розповідає в московських газетах про свій побут на Радянщині. В одній місці своїх розповідань він говорить:

„Отже, коли ви їдете від Шепетівки на південь, до Камянця Подільського, всі вагони заповнені червоними кіннотчиками. Червоні, жовті, сині, малинові, блакитні кольори на кашкетах так і маячать скрізь, мов весняні цвіти в „руському" степу.

„Кіннотчики високі, міцні хлопці й всі страшенно матіркують. Більшість між ними Донці, Терці й Семіреченці. Мені довелося спитати, чому тут не чути кубанської, української, мови. Хвилевий мій співбесідник, бувший ротмістр у російській армії, а тепер... (секрет), усміхнувся тихо:

„Який же з вас бувший військовий?... Ех, пане.... **Та адже Кубанці також Українці. Зрозуміли?"**...

Не знаємо, чи зрозумів той подорожній Москаль, але ми добре розуміємо, що в царські часи кубанських козаків також не посилали на Ураїну, бо вони Українці. Тільки дурень може думати, що большевики не придержуються старої царської політики, обсадження України московськими військами та висилки Українців у Сибір, Туркестан та в інші „не столь атдальонниє мєста".

„УСПІХИ" ПЯТИЛІТКИ.

Московська ґазета „Правда" розповідає про „успіхи" комуністичної пятилітки на Сталенградському (Царицин) тракторному заводі. На цей завод большевики вбили грубі міліони рублів, окривавлених жертвами їх терору. Тракторний завод по плянам найбільший в світі й має випускати 50,000 тракторів в рік.

Та ось минув уже рік, як завод закінчений і за цей рік він зміг випустити лише 3,000 тракторів, які вже майже всі зіпсулися, бо зроблені так зле й з такого матеріялу, що годі ними працювати в полі. На самому заводі за 4 останні місяці було 2,788 поломок машин. На завод прийшло 1,586 тон металю для вироблення тракторів, але довелося викинути 1,196 тон металю, що зовсім не годився до вжитку на призначену ціль.

Завод може похвалитися лише своєю численною адміністрацією, яка таки дійсно найбільша в світі на скількість робітників, що працюють на заводі. Там на 12,500 робітників знаходиться 1,500 службовців на вищих посадах, а тих, що на нижчих, годі перечислити. Здається, що біля кождих трох робітників стоїть два формалени та один шпиг, що слідкує за комуністичною „благонадьожностю" робітників.

ЯК ВОНИ ГОСПОДАРЮЮТЬ.

Комуністи змогли кровю, катуванням і розстрілами та засланням міліонів українських селян на Сибір і на північ загарбати в них все їх господарство. Тепер почали комуністичні „специ" по свому хазяйнувати та виписувати про успіхи колективізації сільського господарства.

А що то за успіхи, то можуть посвідчити факти, які беремо лише з одної харківської ґазети („Комуніст" з 5 квітня 1931 року):

„При чистяківському ЦРК є с.-г. відділ, який має 700 овець, 500 свиней (не рахуючи самих партійців — Ред.), 320 коров, 700 кріликів, 200 телят та крім того 212 коней. Чимало худоби колхоз придбав, коли випав сніг. З ВУКСу дали вказівки, щоб для худоби заготовити досить корму. У районі корму нема. ВУКС надсилав те, що поміж пальці протікало. А в наслідок цього телята, поросята, вівці та ягнята почали здихати. Загинуло щось 500 штук ріжної худоби.

„ЦРК повинен засіяти 3,160 га городини, але коні для роботи не годяться, бо стоять на самій пшеничній соломі, через недоїдання хворіють і теж починають здихати. Збруї (упряжі), та й то прядив'яної, є лише на 80 пар. Насіння до сіяння нема зовсім. А ВУКС тимчасом сипле дощем телеграми: „прийміть ще 160 коней з Гумані". А на всі запити ЦРК про постачання фуражу, насіння та іншого не дає жадної відповіді".

Інші факти лишаємо на пізніше, бо й так боїмося, що нюйорські „Щоденні Брехні" нападуть на „бідного" харківського „Комуніста", за те, що він друкує таку „контр-революційну брехню".

— Алеж ти поганий!

— Я не був такий поганий малим хлопцем; дитиною я був гарний, одначе цигани заміняли мене!

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ХТО ПОРАТУВАВ, ЯК НЕ СОЮЗ І СОЮЗОВЦІ?

Сталася у нас сумна подія, яка не минає й інші громади й інші товариства. Бо це на перший погляд звичайна подія, коли десь хтось помре.

Так і помер покійний Теодор Фостик, бувший член Братство св. Михаїла, від. 357 У. Н. С., в Нортомберленд, Па. Походив з села Жубокрики, повіт Бібрка, а до Америки прибув тому 20 літ.

Так менше більше виглядають спогади і про інших померших. Та Покійний помер нагло, бо хорував усього 39 годин. І помер, маючи всього 42 роки.

А по нім осталося пятеро сиріток і жінка, яка перебуває в заведенню для умово хорих.

Чи можна собі представити більшу траґедію, як отся, про яку згадую? І чи було би кому занятися тими нещасними сирітками, якби не члени нашого Братства, яке, хоч невелике, а зробило все, що є в його силах, щоби заопікуватися сиротами.

І чи не золота є та поміч, яку одержать ті дрібні діти від Батька Союза? Все те є зрозуміле для кождого й ясне, а преціњ як богато є ще між нами Українців, які легковажать собі орґанізацію і не хочуть розуміти, що наш У. Н. Союз істнує для нашого власного добра.

А. Возний, секр.

ЗАМАЛО ЛЕМКІВСЬКИХ ГОЛОСІВ.

Скажу вам правду, що та дискусія, яка виринула на сторінках нашої „Свободи" на українсько-лемківські теми, мене дуже зацікавила. Як тільки прийду з роботи, так зараз беру „Свободу" і шукаю, чи нема де якого нового лемківського голосу. Бо то я дуже дорожу нашою Лемківщиною, а я сам походжу з ліпського повіту.

Я дуже вдячний громадянинови Іванови Чорному з Шенандоа за його подяку нашій Лемкині Анні Матлачик. То таки славна жінка. Добре, що хоч вона відтяла тим кацапським нахабам та пригадала нашим збаламученим братам, що вони є сини великого й славного 40-міліонового українського народа.

Я не бачу причини, щоби ображатися за те, коли хто скаже, що ми повинні уживати в письмі й мові таких слів, які є зрозумілі для цілого нашого народа. Самі знаємо, що є богато таких наших лемківських слів, що їх крім Лемка ніякий інший Українець не розуміє.

Я вірю, що коли би ми освідомили наших братів Лемків, то ще можна би богатьох з них перетягнути на бік справедливої справи. Лідери не перейдуть, бо це Юди, що продають наш нарід. Але звичайні Лемки, коли не є Українцями, то тому, що не знають правди, не бачать правдивого світла.

Тому витягаймо Лемків з москвофільського й большевицького багна!

Дмитро Оринич,
Сиракюз, Н. Й.

У ВІДПОВІДЬ УГОДОВЦЯМ.

Такі тепер тяжкі часи, що не можу прислати на разі більшої жертви на край, але посилаю до „Свободи" хоч тих $5, як вираз протесту проти тих, що простягають руку до згоди Ляхам, що накидаються в Пастирських Листах на Рідну Школу, що підкопують наше Обеднання.

Передайте ту скромну жертву Обеднанню на Рідну Школу.

Гнат Гаврилюк,
Джерзи Сіти, Н. Дж.

БЕЗ „СВОБОДИ" ЯК БЕЗ ХЛІБА.

Вже третій місяць дістаю „Свободу" на кредит. Прикро, але не було звідки покрити навіть цього видатку. Та тепер дістав я вже роботу й висилаю залеглість за передплату. Дякую за те, що почекали і прошу посилати ґазету далі, бо я без „Свободи" то так як і без хліба.

І таке є не тільки зі мною, а з кождим, хто читає правильно цю ґазету. Тоді доперва пізнає, що вона є зразком української преси, бо веде наш нарід до просвіти, орґанізації, волі й незалежности.

„Свобода" пише дійсну правду. Ота правда є дуже не до смаку ріжним політичним дурисвітам, демаґоґам, які все критикують і самі не знають, чого хочуть. Такі люди глядять на „Свободу" тільки через чорні окуляри. Та як їм бачити те світло, що бє з неї? Кождий злий радий би, щоби всі були злими, а пяниця хотів би бачити усіх пяними, бо не мав би кого встидатися.

Та найбільшими ворогами „Свободи" є ті заздрісні люди, що не можуть знести її престіжу, отого поважання, яке має слово „Свободи" серед нашої іміґрації в Америці. Тай не добрі на „Свободу" за те, що вона трактує своїх противників дуже часто як збиточних дітваків. І добре робить, бо на інше поступовання вороги „Свободи" не заслугують.

„Свобода" здобула собі повагу своєю ідейною працею. Ідеї, які проповідує „Свобода", притягають до неї читачів і от тому вона має таких горячих прихильників і тому, хто її звик читати, не може без неї жити.

М. Малецький,
Скрентон, Па.

UKRAINIAN BUREAU.

London, England,
April 11th, 1931.

Bulletin No. 1.

A Ukrainian Bureau has been established in London to act as a clearing house for Ukrainian information concerning the national problems of Ukrainian all over the world and to issue authentic and reliable information about Ukraine, its people and their cultural, economic, religious and political aims.

Amongst the immediate problems confronting the Ukrainian people are the questions of the rights and safeguards of the Ukrainian minorities under the various treaties. The Ukrainian Bureau is assisting the Ukrainian minorities, wherever located, to prepare and present petitions to the League of Nations and to assist them in putting their aims before the world.

The Ukrainian Bureau will do all in its power to help the Ukrainian peasants in Western Ukraine who last year were the victims of the Polish military forces.

UKRAINIAN PETITIONS.

After the so-called pacification of Ukraine last autumn by the Polish Military forces when terrible brutalities were committed against the Ukrainian peasants, when uniformed troups destroyed homes and co-operative stores and mercilessly beat the unfortunate people whom they came across, complaints were forwarded to the League of Nations from all sides. From Ukrainians in Ukraine who were actual witnesses of these atrocities, from Ukrainians in other parts of the world who being outside Poland could more easily make strong protest and from British Members of Parliament.

The substance of all the complaints put forward to the League of Nations is that the action of Poland is a direct infraction of the Treaty signed between Poland and British Empire, United States of America, France, Italy and Japan laying down a number of conditions for assuring "full and complete protection of life and liberty to all inhabitants of Poland without distinction of birth, nationality, language, race or religion."

COMMITTEE OF THREE.

Petitions when received at Geneva are first examined by the Secretariat of the League to see whether they are 'receivable.' They must comply with five conditions. Petition must — 1. Emanate from a signed and authenticated source. 2. Not be violent or abusive in tone, 3. Have in view the protection of the minorities in accordance with the Treaties. 4. Not take the form of of a request for the severance of political relations between the minority and the State of which it forms a part, 5. Not contain information which has already been the subject of a petition.

If a petition complies as "receivable," the government concerned is given two months in which to submit comments. The petition and comments are then passed to a Committee of Three — the President and two other members of the Council of the League of Nations.

The Committee of Three appointed by the Council to consider the petitions relating to the recent brutalities in Ukraine will meet in London on April 16th. Mr. Arthur Henderson, British Foreign Secretary, will be the Chairman and his two colleagues will be Dr. Mowinckel, Norwegian Foreign Minister, and a representative of Italy.

The action of this Committee is being watched with great interest by all those throughout the world who hope to see justice carried out.

AUTONOMY.

By a decision of the Council of Ambassadors dated March 14th, 1923, sovereign rights were granted to Poland over Eastern Galicia. These rights were only granted because on September 26th, 1922, the Polish Sejm had passed a law granting autonomy to the three Eastern Departments (Lemberg, Stanislau and Tarnopol) and approving the establishment of a Ukrainian University.

In fact Poland has newer put this law into effect and it is generally felt, that, whatever may be the decision of the Council of the League of Nations, the least that should be done is that pressure should be brought to bear to compel Poland to carry out this law and to grant autonomy to the Ukrainian provinces.

"POLISH ATROCITIES IN THE WEST UKRAINE."

A well authenticated booklet under the foregoing title has been written by Dr. V. J. Kushnir, Ph. D., Ex-President of the Union of Ukrainian Journalists and Authors and contains a very full description of some of the events in Ukraine of the past months.

Copies of this booklet can be obtained on application to this Bureau.

UKRAINIAN BUREAU,
40 Grosvenor Place,
London, S. W. 1,
England.

Пяниця впав у рів:

— А до чорта! Завтра мушу виповісти господині. Ліжко знову вохке!

—,, —

По смерти Йоселя Бірнбавма всі нетерпляче ждуть на розпечатання завіщання. Відчинили, читають:

„Все моє майно записую мойому зятеві Шлоймі, лише під умовою, що вложить мені у домовину 10 тисяч долярів". Всі збентежилися. Нараз відзивається старий Майорко Лінкс:

— Шлоймо, я тобі дам спосіб, що ти сповниш завіщання, а не видаш ні цента, одначе мусиш мені дати за це тисячу долярів.

— Ну?

— Вложи до трумни вексель на десять тисяч, цеж також гроші!

ПРОТОКОЛ

З РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНОГО УРЯДУ У. Н. СОЮЗА,

яке відбулося на днях від 16. до 20. лютого 1931 р.

(Продовження)

Звіт гол. містопредсідателя.

Мій звіт буде короткий, бо минулого року я не мав офіціяльного урядовання, котре було би мені поручене з Гол. Канцелярії У. Н. Союза. Це я вважаю за добрий знак, що по наших відділах, особливо в моїм окрузі, істнують нормальні порядки, бо не треба було полагоджувати ніяких справ через інтервенцію гол. урядника.

Зате я уділяв всіляких інформацій і порад як урядникам відділів так і поодиноким членам У. Н. Союза, котрі до мене вдавалися в Союзових справах.

На минулім річнім засіданню Гол. Уряду У. Н. Союза запала ухвала, що кождий гол. урядник має брати активну участь у своїй місцевости й околиці в таких справах, як приєднування нових членів до Союза, реорґанізація молодечих відділів у Пласти, або інші подібні товариства, і в проєктах Сиротинця-Захисту.

Тут мушу зазначити, що обовязки, наложені на головних урядників, стрінулися з великими перешкодами через загальну депресію. Нашим завданням було не так орґанізувати нових членів, як придержати при У. Н. Союзі зорґанізованих членів, котрі не могли заплатити своїх місячних вкладок. Неможлива була також акція реорґанізувати молодіж в Пласти, бо ця акція є получена з коштами. А щодо Сиротинця, то кождому відомо, що сиротами опікуються американські установи, і нині сироти ліпше нагодовані і приодіті, ніж діти безробітних родичів. Через безробіття, яке сильно дається відчувати в моїй місцевости, я не можу похвалитися успіхом моєї праці. Поки відносини не поправляться на ліпше, поти не можна поступати вперед з наміченими установами.

З черги до зложення звіту була покликана гол. містопредсідателька Юлія Баволяк і відчитала, а відтак передала до протоколу, як слідує:

Звіт гол. містопредсідательки.

Вповажані Головні Урядники:

Вже другий раз мені, як головній містопредсідательці, приходиться складати звіт перед річним збором. Склалося так, що як минулого разу, так і тепер мій звіт мусить бути коротенький. Ніяких справ і спеціяльних поручень я не мала, ані навіть переписки з головною канцелярією. Одначе я точно слідила за кождим орґанізаційним рухом, бувала запрошувана до відділів жіночих і сама навідувалася та по можности служила інформаціями і поміччю. Головно звертала я увагу молодіжи, що для неї є будучність при У. Н. Союзі. І так думаю дальше робити, маючи на увазі добро і розвій нашої орґанізації, У. Н. Союза.

(Далі буде).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ЧЕСТЕР, ПА.

Праця хору.

В неділю, дня 19 квітня, Співацько-Драматичний Кружок при громаді, 4 і Ворд вул. поставив штуку „За Неман іду". В цім живім і гіднім похвали молодім товаристві спочиває надія і добра будучність усеї громади, бо тут гуртуються переважно молоді українські сили, уроженці Америки. „За Неман іду", це є трета з ряду штука, поставлена в протягу 3-ох місяців. Цими штуками любується не тільки наша громада, але й чужинці. Про виставу поміщено в часописі „Chester Times" з дня 20 квітня як слідує:

UKRAINIANS PRESENT OPERATIC DRAMA.

Several hundred Ukrainian people of this city, Philadelphia and Wilmington attended the colorful operatic drama, "Za Neman edo," staged by the Ukrainian Singing Dramatic Club of Chester at the Ukrainian-American National Home, Fourth and Ward streets, last night.

The play was directed by Professor Stephen Musiychuk, who allso tutored the participants for their parts. The cast members clothed in native garments, colorful and hand-made especially for the presentation.

Those who took part in the operatic drama were Professor Musiychuk, Madame Sylvia Musiychuk, William Harrison, Mrs. Pauline Peciuck, Michael Lawryk, Miss Irene Olenick, Peter Ohar, Alexander Soroka, Dmytro Stetmak, John Wolk, Frank Peciuck and Miss Irene Musiychuk.

Громадянин.

Невдячний.

Швець сварить на челядника: — Ти, безсоромне сотворіння, драбуго, кишеньковий злодію, невдячнику, забуваєш, що все, чим ти є, то лише мені завдячуєш!

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

БОФАЛО, Н. Й.

Збірка на народну ціль.

На Листопадовім Святі, яке відбулося 30-го листопада 1931 при Українській Православній Церкві Рождества Прсв. Богородиці, зібрано 20 долярів, які вислано до Обєднання. Гроші призначено на найпекучіщі народні потреби.

—o—

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

На визвольну боротьбу.

Члени Тов. ім. Ю. Головінського, згуртовані у Відділі ОДВУ ч. 12, через короткий час свого існовання виявили досить живу діяльність в користь боєвої акції в Ріднім Краю. Попри збирання жертв від поодиноких людей і особистого оподаткования, заходом відділу відбулося представлення й концерт, які пройшли дуже удачно.

Від Відділу отсим складаю подяку хорові ім. О. Кошиця при українській православній церкві, а зокрема діріґентові хору о. К. Кірстюкови за участь в виступі. — Також висказуємо отсим подяку тов. С. Мусійчукови за промову, яку він виголосив на сім вечері.

Дохід з представлення був, хоч невеликий, зате досить значний як на теперішні часи.

Нижче подаємо всі доходи і розходи, які прибули до каси від останньої висилки.

Доходи: **Із розпродажі Сурми:** тов. **Василь** Василюк $6; тов. Бабяк $1.25; тов. Т. Свистун $5; Із розпродажі книжочки „Лови", тов. Василюк $4.

Із добровільних жертв: Збирав тов. Василь Василюк: по $2: А. Березук; по $1: С. Савурик; Н. Квасинський; А. Ґонтарик; Т. Стефанів; О. Пилипець; Т. Заболотний; І. Бичок; В. Кошовський; П. Кирилюк. — **Разом $11.**

Збирав тов. В. Канюка: по $1: Н. Ярмолик і І. Парута. — **Разом $2.**

Сестрицтво св. Ольги при українській православній церкві на руки пані А. Свистун передало $5.25.

Із коляди: Товариство Горожан на Френклин вул. $8.50.

Колядники: Василь Василюк, І. Кравчук і Н. Цупер заколядували $9.50.

Жертвували: по $1: д-р П. Дубас, М. Дубас, П. Сирий, П. Качур, М. Шивалюк, Т. Заболотний, І. Василенко, І. Шимчак, М. Миковська; Ю. Матіешин 50 ц. — Разом з коляди $18.

Із представлення чистого доходу прийшло $62.25.

Разом всіх доходів було $114.75.

З того виплачено на подорож делеґата $25; $75 пересилаємо через Обєднання на визвольну боротьбу, а $14.75 остається в касі.

Попри се вислано окремо $45 на визвольну боротьбу. На се склались отсі жертви: Тов. „Любов", 45 від. У. Н. Союза переслало на руки Гриця Грищишиного $25; на забаві у д-р Павла Дубаса зібрано $10, з ріжних інших дрібних датків, які прийшли до Української Стрілецької громади $10.

Управа Організації Державного Визволення України, відділ ч. 12.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Коляда на Рідну Школу.

Українське Товариство „Просвіта" в Ню Йорку, на просьбу свого предсідателя, котрий представив значіння Рідної Школи в старім краю, ухвалило з каси жертву 25 дол. в роді Різдвяної коляди в користь Рідної Школи.

Поодинокі члени товариства зложили жертву коляди від себе: М. Мудар $5; по $-: І. Жовнір, Й. Хомів, І. Звержанський, І. Пацюрко, Г. Максимців, В. Богулевич, М. Квасницький, І. Паликій, П. Гладкий, О. Бойко, В. Корнило, Г. Мартиняк, І. Царик, П. Гладкий, І. Романів, Д. Городенський, П. Коваль, К. Боршовський, І. Когут, В. Білий, Д. Волик; по 50 цнт.: В. Антошків, Я. Кушла. Члени товариства зложили $27, з каси $25. Разом суму $52 переслано Рідній Школі в старім краю через „Обєднання Українських Організацій в Америці."

Притім подаємо до загального відома українського громадянства, що Укр. Тов. Просвіта в Ню Йорку, Н. Й., признало на своїх зборах, що „Обєднання Українських Організацій в Америці" є одинокою народною організацією для збірок жертв на ріжні народні цілі в старім краю.

За Уряд Укр. Тов. „Просвіта" в Ню Йорку, Н. Й.:
Іван Жовнір, предс.; Михайло Квасницький, касієр; Григорій Максимців, секр. фін.; Василь Богулевич, секр. рек.

—o—

БРИСТОЛ, КОНН.

Коляда на Рідну Школу.

Колядувати ходили: Іван Буґрин, Філярій Добровольський та Іван Прухницький. Заколядували 8 дол. 25 центів, які переслано на Рідну Школу через Обєднання.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

„МІ ПОБЄЖДАЛ!"

(З ужгородської „Свободи").

Пан секретар — делопроізводітель робив своїм зборам язиковий доклад. Почав він так:

— Ґаспадьіні с Ґаспадьонамі! Біл я у Празі і відєл нашого почесного члена проф. Палевку. Он на нашем язіцє прівєтствовал нас.

На самом засєданії я получал слово і проізношал так, что сам ґаспадін міністер Деророь не мог порозумєвать меня. Бо он виражался не літературно, а я виключітельно по літературному.

На українцов і на іхнєє наречіє я сказал, что то є ґерманская банда... І хоть я сам біл у Ведні, но я і там учіл ґаспадіна Франца Іосіфа І. на русский язик.

З большім уніманієм вислушать меня особенно ґ. проф. Палевка. Он после меня сказал, что я „проізносил очень іскуственно... Художественно..."

Поп Волошин з ґалічаніном бояліся меня і только просілі, чтоб я дозволял ім називать лошадь — коніной. Я отвечал, что не могу: мусіте називаті своіх лошадями, а ми своїх — конями.

П. міністір очень благородствовал за наші труди і сказал, что і „Просвєта" должна сконстатіровать жівой язик, так як то імієме ми.

Єще хотєл біло ґ. Міністір вступіть за члена нашого Духновіча, но я упозорніл, что то можно учініті не раньше, как нам передадуть школьний реферат на Подкарпатской Расєє.

Списав **Максим Сливка.**

Старий картяр лежить смертельно хорий. Його жінка зітхає:

— Ах! скільки то часу змарнувати непотрібно при картах.

— О, так! — з трудом говорить умираючий — на тасування!

Пан Крупа грає з товаришами в клюбі у карти. Вбігає задихана наймичка та каже:

— Прошу пана, прошу йти чим скорше! Пані впали у воду.

— Не можу тепер відійти! Маю пять атутів у руці! — відповідає Крупа.

—o—

Жінка (зітхає тяжко): Ах, ти, звірюко! Колиб не моя мама, я зараз же вернулася би до дому!

— А щож твоя мати має з тим спільного?

— Мама приїжджає до нас, бо покидає батька.

—o—

— Знаєш, Петро купує собі тепер коня.

— Що? А він відкіля взяв стільки грошей? Та в нього як є двацять центів у кишені, то велике свято!

— Е, відразу цілого коня він не купує, лише на сплати що дня купує пів фунта кінського мяса.

ВІДОЗВА

до односельчан Кута Товстецького, повіт Скалат.

Читальня „Просвіти" в Куті Товстецькім, повіт Скалат, переслала на руки громадянина М. Самборського листа, в якім просить Шановних Односельчан о поміч. Село находиться у розпучливім положенні. За війни воно вигоріло до одної хати, а за Польщі всім відомо, як важко нашому народови живеться.

Ми повинні тішитися, що наші браття в краю, мимо нужди, беруться за просвіту, та будують свої читальні й кооперативи. І повинні ми радуватися, що в нашім селі є такі розумні й щирі люди.

Читальня в селі є в комірнім. Майже нема хати, щоби вона в ній не була. От і членам уже надоїло це комірне й вони рішили стягнутися з останнього й вибудувати свій дім.

Будучи два роки в краю, підписаний приглянувся краєвій нужді. Аж страшно її описувати. І я сам не знаю, звідки береться у наших братів така сила, що вони те все витримують, ще й беруться за будову своїх народних домів.

Тому, Шановні Краяни, завязуйте комітети і збирайте на допомогу читальні. Зібрані жертви найкраще слати до Обєднання, а як хто хоче, хай шле просто до краю на адресу: Читальня „Просвіти", Кут Товстецький, повіт Скалат.

Подавайте точно імена жертводавців. А як хто посилає до Обєднання, так хай виписує чеки на імя Обєднання і подасть, на яку ціль посилає гроші.

Хто хоче мати точніші відомости, хай пише на адресу:

Максим Самборський,
544 E. 11th ST., NEW YORK, N. Y.

У бучерні.

Мама відсилає мясо назад і каже, що воно таке тверде, що можна його вжити хіба на підошву до черевиків.

— То чомуж його не вжила?

— Бо цвяхи не хотіли перелізти.

—o—

— Я була вчора, Олю, на виставці образів. Твій образ був одинокий, який я оглядала.

— То дуже гарно.

— Так... а перед іншими образами все стояло стільки людей, що годі було діпхатися!

—o—

Учитель останнього дня шкільного року до учеників:

— А тепер бажаю вам усім, щоби ви мали гарну погоду підчас вакацій та щоби ви вернулися до школи розумніші.

Ученики (хором): Ми також бажаємо того панові професорові.

ТАРЗАНОВІ ЗВІРЯТА.

(3)

Заклопотана й прибита горем Лейді Ґрейстовк швидко розповіла свому чоловікови, коли він вернувся до Лондону, про все те, що вона знала про крадіж їх сина. Коли вони губилися в здогадах, що сталося з їх сином, почувся телефонічний дзвінок. Якийсь незнайомий голос казав, що він знає, що сталося з їх сином і де він схований. За добру платню незнакомець згодився зрадити свій секрет.

В наслідок цих розмов Тарзан в ночі вже був на березі в Duврі. Він прийшов до умовленого брудного салуну й тут у зле освітленім і бруднім помешканню почув голос: „Сюди, пане!" В темноті він не міг пізнати лиця того, що говорив. „Де мій син?" — запитав Тарзан. „На тому маленькому пароплаві, що он там блимає з нього вогник", сказав незнайомий, показуючи пальцем крізь відчинене вікно.

Незнайомець повіз маленьким човном Тарзана до пароплава. Вони скоро опинилися на покладі його, де нікого не видно було. „Хлопець ваш там", показав незнайомий на двері в покладі. „Я тут буду чекати на вас і стерегти, щоб ніхто не нагодився". Тарзан був дуже заклопотаний думкою про сина й швидко поспішав по вузьких сходах, не думаючи про особисту небезпеку.

Несподівано Тарзан опамятався, коли почув, що над ним поспішно замкнулися двері. Навколо була темнота й навіть привичне до темноти око Тарзана нічого не бачило. Лише тупіт ніг долітав десь здалека над його головою. Скоро він почув, що почали працювати машини пароплава й по булькоті води зрозумів, що пароплав уже пливе. Над його головою на покладі пролунав страшний зойк переляканої жінки, який мов ножем полоснув у серце Тарзана.